(iii) <u>পৰিচালনা এক ধাৰাবাহিক প্ৰক্ৰিয়া</u> :- পৰিচালনা হৈছে পৰিকল্পনা কৰণ, সংগঠন কৰণ, কৰ্মচাৰী নিযুক্ত কৰণ, নিয়ন্ত্ৰণ আদিৰ, সমন্বয়ৰ কাৰ্য আদি কৰিবৰ বাবে অবিৰত প্ৰক্ৰিয়া।

(iv) <u>পৰিচালনা এক দলবদ্ধ কাৰ্য</u> :- পৰিচালনাৰ দলবদ্ধ কাৰ্যই সংগঠনৰ বিভিন্ন প্ৰয়োজনীয়তা বিভিন্ন নিয়োগ কৰ্তাৰ দ্বাৰা দলবদ্ধ ভাৱে কাৰ্য সম্পাদন কৰা হয়।

(v) <u>পৰিচালনা এক গতিশীল কাৰ্য</u> :- ব্যৱসায়িক পৰিৱেশ পৰিৱৰ্তন কৰিবৰ বাবে ব্যৱসায়ৰ পৰিচালনা গতিশীল হ'ব লাগে। ব্যৱসায়ৰ ~~...~~ বাহ্যিক ~~...~~ তথা সংগঠনৰ মাজত প্ৰত্যেক সমস্যাবোৰে সংগঠনৰ লক্ষ্যত পৰিৱৰ্তনৰ পথ মুকলি কৰিব পাৰে।

(iii) সকলো পৰিচালকৰ দায়িত্ব :- সমন্বয় উচ্চ,
শীৰ্ষ আৰু নিম্ন প্ৰত্যেক স্তৰৰ পৰিচালক হৈছে
ব্যক্তিগত আৰোপিত দায়িত্ব পালন কৰিব লগা হয়
শীৰ্ষ স্তৰৰ পৰিচালনাটোৱে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে
নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালককৈলে সকলোবিলাক কাম-
কাজ সম্পাদন কৰে।

(iv) সৰ্বব্যাপ্ত কাৰ্য্য :- বৃহৎ আকাৰৰ বিভিন্ন বিভাগ
কাম কাজবোৰ কাৰণে সকলো বিভাগ পৰিচালন
-ৰ স্তৰ সমূহৰ সমন্বয় প্ৰয়োজন হয়।
পৰিচালনা কাৰ্য্য, মধ্যম, নিম্ন স্তৰলোকত
প্ৰচেষ্টাত সমন্বয়ৰ জৰিয়তে কৰা
হয় বাবে ইয়াক সৰ্বব্যাপ্ত কাৰ্য বোলে।

(v) এক স্বেচ্ছাকৃত কাৰ্য :- সমন্বয় এজন পৰিচালকৰ
স্বেচ্ছা কাৰ্য যত বিভিন্ন লোকৰ প্ৰচেষ্টা সম্মতি
হয়। এই সংগঠনত ইচ্ছাপূৰ্ণ সহযোগিতা প্ৰচেষ্টাৰ
অভাৱ হ'ব পাৰে। সহযোগীতাহীন কৰ্মচাৰী
সকলৰ মাজত স্বেচ্ছাকৃত ~~কাম্য~~ সম্ভাৱনা অসন্তুষ্টি
হ'ব পাৰে।

বিজ্ঞান হিচাপে পৰিচালনা হৈছে নিৰ্দিষ্ট সাধাৰণ সত্য কাৰ্যকাৰণ ব্যাখ্যা কৰা আৰু সেই যথাৰ্থ সমূহ এক পদ্ধতিগত সমষ্টি সমাধান কৰাৰ হৈছে বিজ্ঞান হিচাপে পৰিচালনা। ~~বৈশিষ্ট্য~~

বিজ্ঞান হিচাপে পৰিচালনাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ :

(ক) অনুসন্ধানৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত নীতি :- বৈজ্ঞানিক নীতিসমূহ সৰ্বপ্ৰথমে পৰ্যবেক্ষণৰ ভিত্তিত উদ্ভৱ হয়। আৰু নিচুকৈ নিয়ন্ত্ৰিত অৱস্থাৰ অধীনত ইহঁত সমূহ প্ৰমাণিত হয়।

(খ) ~~অনুশীলন~~. জ্ঞানৰ পদ্ধতিগত মূল :- বিজ্ঞান হৈছে জ্ঞানৰ এক পদ্ধতিগত সমষ্টি যাৰ নীতি দ্বাৰা ফলাফল সম্পৰ্কৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণভাৱে প্ৰতিষ্ঠিত হয়।

(গ) সৰ্বজনীন সিদ্ধান্ত :- বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ নীতিসমূহ সৰ্বোচ্চ বৈধতা থকা আৰু তেওঁলোকৰ কাৰ্য ক্ষেত্ৰ প্ৰয়োগ ঘটে।

(ঘ) কাৰণ আৰু ফলাফল :- বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ নীতিসমূহ হৈ সম্পৰ্কিত উপাদানৰ মাজত কাৰণ আৰু ফলাফল সম্পৰ্কত স্পষ্টতা প্ৰদান কৰে।

Scanned with CamScanner

Function of Top level management

(i) TLM — সংগঠনৰ উদ্দেশ্যসমূহ নিৰ্ধাৰণ কৰে।

(ii) TLM — সংগঠনৰ উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হবলৈ বিভিন্ন আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা।

(iii) TLM এই আঁচনিবোৰ ৰূপায়ন কৰিবলৈ এটা সংগঠন প্ৰতিষ্ঠা কৰে।

Function of middle level management

(i) সংগঠনৰ TLM দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত আঁচনি বা কৰ্মনীতি নিম্ন স্তৰলৈ ব্যাখ্যা কৰা আৰু ইয়াৰ অৰ্থ বুজাই দিয়া।

(ii) নিম্ন স্তৰৰ বিভাগসমূহৰ বাবে উপযুক্ত কৰ্মচাৰী সংগ্ৰহ কৰা বাছনি কৰা, আৰু প্ৰশিক্ষণ আদিৰ উন্নত কৰা।

(iii) নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনাৰ প্ৰয়োজনীয় আদেশ নিৰ্দেশ জাৰি কৰা।

Function of lower level mangement

(i) L.L.M — শ্ৰমিক সকলক পোনে পোনে আদেশ নিৰ্দেশ জাৰি কৰে।

(ii) L.L.M. — দৈনন্দিন বাহ্য কামৰ পৰিকল্পনা কৰে

(iii) L.L.M — অধীনস্থ সকলক কামৰ দায়িত্ব দিয়ে আৰু কাম-কাজ কৰিবলৈ বিভিন্ন পৰামৰ্শ দিয়ে

Scanned with CamScanner

(iv) **নিৰ্দেশিত কৰণ :-** নিৰ্দেশিত কৰণ হৈছে আনুষ্ঠানিক উদ্দেশ্য সাধন কৰিবলৈ অধীনস্থ ~~নিয়োজিত~~ সকলৰ কাম-কাজ নিৰীক্ষণ কৰা এক প্ৰক্ৰিয়া। যাতে তেওঁলোকক অনুপ্ৰাণিত কৰণ, নেতৃত্ব প্ৰদান, আৰু তেওঁলোকৰ মাজত যোগাযোগ স্থাপন কৰা কাৰ্য্য। এই কাৰ্য্য মানৱ সম্পদৰ ওপৰত প্ৰভাৱান্বিত কৰে।

(v) **নিয়ন্ত্ৰণ সাধন :-** পৰিচালনাৰ নিয়ন্ত্ৰণ সাধন কাৰ্য্যই সম্পাদনৰ মান দণ্ড স্থাপন কৰা পৰিকল্পনা মানদণ্ড হৈছে সম্পাদিত কাৰ্য্যৰ তুলনা কৰা কোনো ক্ষেত্ৰত বিবাদৰ সম্মুখীন হ'লে শুধৰণিৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা।

2) **পৰিচালনাৰ বৈশিষ্ট্য সমূহ কি কি?**

⇒ পৰিচালনাৰ বৈশিষ্ট্য সমূহ হ'ল :-

(i) **পৰিচালনা লক্ষ্য ভিত্তিক প্ৰক্ৰিয়া :-** সংগঠনৰ [illegible] লাভ কৰা হৈছে মৌলিক লক্ষ্য সাধন কৰা। এই লক্ষ্য সংগঠন ভেদে ভিন্ন হয় যদিও সেইবোৰ স্পষ্ট হোৱা উচিত। পৰিচালনাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ জৰিয়তে বিভিন্ন নিয়োগ কৰ্তাৰ দ্বাৰা সেই লক্ষ্য পূৰণ কৰাত ঐক্যবদ্ধ কৰে।

(ii) **পৰিচালনা সৰ্বব্যাপিশীল :-** পৰিচালনাৰ জৰিয়তে গোটা সকলোবোৰ কাম-কাজ সংগঠন নিৰ্বিশেষে বহন হয়। কি বিষয়েই নহয় কিন্তু সকলো জীৱনৰ সংগঠনতেই বিদ্যমান থাকে।

4 প্ৰঃ- সমন্বয় কি? সমন্বয়ৰ বৈশিষ্ট্য সমূহ আলোচনা কৰা।

⇒ সমন্বয় হৈছে সংগঠনৰ বিভিন্ন কৰ্মচাৰী সকলৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ত সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ কাৰ্য্য উপযুক্ত আবণ্টনৰ দ্বাৰা নিশ্চিত কৰা প্ৰক্ৰিয়া আৰু সাংগঠনিক দলক একত্ৰিত কৰি ৰখা সকলোৱে উপযুক্তভাৱে পৰিবেশন কৰা যাতে সদস্য সকলৰ নিজৰ স্বাৰ্থৰ ঐক্যতা সকলৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট সময়ত সম্পূৰ্ণ কৰিবলগীয়া কাম -কাজবোৰ সমাধান কৰা হয়।

সমন্বয়ৰ বৈশিষ্ট্য সমূহ :

(i) সমষ্টিগত প্ৰচেষ্টাৰে সম্পূৰ্ণ কৰা:- সমন্বয় হৈছে সকলো ব্যক্তিৰ প্ৰচেষ্টাৰে শৃংখলাবদ্ধ কৰণ ব্যৱস্থাৰে ভিন-ভিন স্বাৰ্থত উদ্দেশ্য বিমী কাৰ্য্যৰ একত্ৰিত কৰে। ই দলবদ্ধ প্ৰচেষ্টাৰে সম্পূৰ্ণ কৰে।

(ii) ধাৰাবাহিক প্ৰক্ৰিয়া :- ব্যৱসায় সংগঠনৰ নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্য সফল হোৱালৈকে সমন্বয় এক ধাৰাবাহি -ক প্ৰক্ৰিয়া হিচাপে কাম কৰিবলগীয়া হয়। সংগঠনৰ এক উদ্দেশ্য পৰিকল্পনা কৰণ এক পৰ্যায় -ত সমন্বয় আৰম্ভ হৈ নিয়ন্ত্ৰণ সাৰ্থক কৰা হৈলৈকে ইয়াৰ অনুশীলন ঘটে।

Scanned with CamScanner

পৰিচালনা এটা কলা আৰু এক বিজ্ঞান ৪

9ঃ উভয়ৰূপে বিবেচনা কৰা হয়। ব্যাখ্যা কৰা।

=> এক কলা হিচাপে পৰিচালনা হৈছে আকাংক্ষিত ফল লাভ কৰিবলৈ বৰ্তমান জ্ঞানৰ দক্ষতা পূৰ্ণ আৰু ব্যক্তিগত প্ৰয়োগ। উক্ত কলাত্মক জ্ঞান অধ্যয়নৰ ~~কি~~ নিৰীক্ষণৰ আৰু অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত আহৰণ কৰিব পাৰি। কলাই জ্ঞানৰ ব্যক্তিগত প্ৰয়োগৰ হৈছে ভিত্তি হোৱাৰ ব্যক্তিৰ বাবে অৰ্জিত জ্ঞানৰ মৌলিক নীতিৰ অনুশীলনক কলা বুলি কোৱা হয়।

কলা হিচাপে পৰিচালনাৰ বৈশিষ্ট্য :-

(1) **তাত্ত্বিক জ্ঞানৰ অস্তিত্ব :-** কলাত নিৰ্দিষ্ট তাত্ত্বিক জ্ঞানৰ বৰ্তমান উপস্থিতি পূৰ্ব মানি লোৱা হয়। কলা অনুশীলনকাৰী (ই বৈশিষ্ট্য) ব্যক্তিয়ে অধিষ্ঠিত হৈছে নিৰ্দিষ্ট মৌলিক নীতি উদ্ধাৰ কৰি বিশেষ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰে।

(2) **অনুশীলন আৰু সৃজনশীলতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল:-** কলাই ইয়াৰ ব্যৱহাৰিক দিশত অস্তিত্বশীল তাত্ত্বিক জ্ঞান সৃজনশীলতাক জড়িত কৰে। যে সকলো বস্তু প্ৰযুক্তি ভিত্তিক নিম্নতম লক্ষ্যৰ সমূহ পূৰণ কৰে।

৩/ **ব্যক্তিগত কৌশলৰ প্ৰয়োগ:-** কলাত অনুশীলন কাৰীৰ মৌলিক জ্ঞানৰ প্ৰয়োগ অনুশীলন কাৰীভেদে ভিন্ন ভিন্ন হোৱা দেখা যায়। ইয়াৰ প্ৰয়োগৰ নিজাকৈ নিজাৰ বীয়াকৈ আয়ত্ত কৰি অনুশীলনকাৰীয়ে প্ৰদৰ্শন কৰে।

Scanned with CamScanner

সময় অধ্যয়ন :- কাম বা সময় অধ্যয়ন হৈছে [illegible] প্ৰতিটো [illegible] সম্পাদন [illegible]
লোৱা এক পদ্ধতি। এই কাল অধ্যয়নৰ ভিত্তিত
প্ৰতিটো কামৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট কাল ব্যৱহাৰ কৰি
উৎপাদনৰ সময় নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়।

(iv) উপযুক্ত কৰ্মনীতি মজুৰি পদ্ধতি :- এই পদ্ধতিত
ভৱিষ্যতে কামমজুৰি হিচাপে পাৰদৰ্শী আৰু
অপাৰদৰ্শী শ্ৰমিকক বিভিন্ন পৰিমাণৰ মজুৰি
প্ৰদান কৰা এক ব্যৱস্থা। টেইলৰৰ
বৈজ্ঞানিক পৰিচালনাৰ পদ্ধতিৰ ই-তো
ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কৌশল।

(v) কামৰ মানযুক্ত কৰণ আৰু সৰলীকৰণ :- বৈজ্ঞা-
-নিক পৰিচালনাৰ আন এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কৌশল
হৈছে কাৰখানাৰ কামবোৰৰ মানযুক্ত কৰা
আৰু সেইবোৰ সৰলীকৰণ ব্যৱস্থাৰ যোগেদি
কাম সমূহ সম্পাদন কৰা।

11 Q:- হেনৰী ফেয়লে প্ৰশাসনিক পৰিচালনাৰ
নীতিবোৰৰ ব্যাখ্যা কৰা।

(অথবা)

Q:- হেনৰী ফেয়লে কৰ্মবিভাজন পৰিচা-
-লনা ব্যৱস্থাৰ ১৪টা নীতিৰ আলোচনা কৰা

=> (i) কৰ্ম বিভাজন :- কৰ্মবিভাজন নীতি অনুসৰি
সংগঠনৰ কাম-কাজ সমূহ নিৰ্দিষ্ট সময়ত

Scanned with CamScanner

Lesson-1

পৰিচালনাৰ প্ৰকৃতি আৰু তাৎপৰ্য

1) প্ৰ- পৰিচালনাৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু পৰিচালনাৰ ৫ টা কাৰ্য উল্লেখ কৰা।

=> John F. Mee ৰ মতে পৰিচালনা হৈছে নিয়োগ কৰ্তা আৰু কৰ্মচাৰীৰ মাজত সৰ্বাধিক উন্নতি কৰিবলৈ আৰু ৰাইজক সৰ্বোচ্চ সেৱা আগবঢ়াবলৈ সৰ্বনিম্ন প্ৰচেষ্টাৰে সৰ্বোচ্চ ফল আহৰণ কৰাৰ এক প্ৰক্ৰিয়া।

পৰিচালনাৰ ৫ টা কাৰ্য ~~হ'ল নিম্নৰূপ~~

(i) পৰিকল্পনা কৰণ:- পৰিকল্পনা কৰণ সকলো পৰিচালকৰ এক মুখ্য কাৰ্য। আগতীয়াকৈ কোনটো কামৰ বাবে লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা আৰু সেই নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ কাৰ্য ব্যৱস্থা কৰা।

(ii) সংগঠন কৰণ:- সংগঠন কৰণ হৈছে নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য পৰিকল্পনা কৰাৰ পিছত সাংগঠনিক উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বলৈ কাম কাজ সমূহ শ্ৰেণী বিভাজন কৰা আৰু মানৱ সম্পদ আৰু মেচিনাৰি সম্পদৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সমূহ সম্পন্ন কৰা এক প্ৰক্ৰিয়া।

(iii) কৰ্মচাৰী নিযুক্তি কৰণ:- পৰিকল্পনাৰ বিভিন্ন কাৰ্যত কৰ্মচাৰী নিয়োগ কৰা আৰু সেইবিলাকক উত্তম কাৰ্য সম্পাদন কৰিবৰ বাবে উপযুক্ত কৰ্মচাৰী বাচনি কৰা এক প্ৰক্ৰিয়া।

Scanned with CamScanner

পৰিচালনাই শীৰ্ষ স্তৰৰ উদ্দেশ্য নীতিসমূহ বাস্তৱ ৰূপায়ন কৰাৰ দায়িত্ব লয় হয়।

(iii) নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনা:- নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনাই সংগঠনৰ কৰ্মচাৰী সকলকৈ অতি যি সকল পৰিচালনাক অতি মধ্য স্তৰৰ লগত পুনৰ্গঠিত ভাৱে পৰিচালনা কৰি শীৰ্ষ পৰিচালনাৰ, পৰিকল্পনা অনুসৰি সকলোবিলাক কাৰ্য্য সম্পাদন কৰে। এনে পৰিচালনাক ব্যৱস্থাকেই নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনা বোলে।

10 প্ৰঃ বিজ্ঞান সন্মত পৰিচালনাৰ বিভিন্ন কৌশলবোৰ কি কি?

⇒ বিজ্ঞান সন্মত পৰিচালনাৰ বিভিন্ন কৌশলবোৰ হ'ল:

(i) কাৰ্য্যকৰণ প্ৰণালী:- কাৰ্য্যকৰণ প্ৰণালী হৈছে কাম সমূহ সম্পাদন কৰিবলৈ অৱলম্বন ~~পৰিচালনা~~ কৰিবলগা এক বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি। এই পদ্ধতিত কামৰ পৰিমাণ পৰিমাপ কৰাৰ অনুসৰি সৰ্বোচ্চ আমাৰ নিৰ্ধাৰণ কৰাক বুজায়।

(ii) গতি অধ্যয়ন:- গতি অধ্যয়ন হৈছে নিৰ্দেশমূলক কাৰ্য সমূহ সম্পাদন কৰাত লগা লোকৰ গতিৰ অধ্যয়ন। ইয়াত বিষয় সম্পাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ এক অধ্যয়ন। ইয়াত আহল-বহল বস্তু আৰু মানুহৰ পৰিবেশকাৰণ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়। কামটো এক নিৰ্দিষ্ট অনুসৰি...

(iii) কাল অধ্যয়ন:- কাল বা সময়ৰ অধি- যি নিৰ্দিষ্ট কামসমূহ সম্পাদন কৰিবলৈ

সম্পূৰ্ণ কৰাৰ লক্ষ্যে শ্ৰেণীবদ্ধ বা ভাগ কৰা
হয় আৰু তাৰ দ্বাৰা কাৰ্য-সমূহ সম্পূৰ্ণ ৰূপে
বহন কৰা বুঝায় বুজায়। কৰ্মবিভাজনৰ নীতি
মতে কাৰ্য-সমূহ সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ প্ৰতিষ্ঠান
প্ৰাপ্ত, নিৰ্দেশত বা ব্যক্তিৰ বাবে আৱশ্যকতাৰ
বাবে হয়।

(ii) কৰ্তৃত্ব আৰু দায়িত্ব:- কৰ্তৃত্বই আদেশৰ
নিৰ্দেশ দিয়াৰ আৰু আদেশ পালন কৰোৱা
অধিকাৰক দায়িত্বই তুলি দিয়া কৰ্মচাৰীক
নিজৰ স্থিতিত সম্পাদন কৰা কৰ্তৃত্বক বুজায়।

(iii) অনুশাসন:- অনুশাসন ব্যৱস্থাৰ নীতিয়ে
নিৰ্ধাৰণ কৰা সংগঠনিক নীতি নিয়ম
সমূহ আৰু নিযুক্তি চুক্তিৰ প্ৰতি বিবেচনা কৰা
কাৰ্যক বুজায়। সংগঠনৰ কাম সমূহ সম্পাদন
কৰিবৰ বাবেই অতি আৱশ্যকীয়।

(iv) আদেশৰ ঐক্য:- আদেশৰ ঐক্যই প্ৰতি-
-জন ব্যক্তিক কামৰ বাবে একজনেই মাত্ৰ মুখ্য-
-য়াল থাকে। কাৰণ কৰ্মচাৰী একজনে
একেটা সময়ত দুজন মুখ্যালৰ পৰা আদেশ
[illegible] আদেশৰ একতাৰ নীতি উলংঘন হয়।

(v) নিৰ্দেশৰ একতা:- নিৰ্দেশৰ একতাই উদ্দেশ্যৰ
উদ্দেশ্যৰ কাম সমূহৰ বাবে এটাই পৰিকল্পনা
কৰা হয় আৰু সেই পৰিকল্পনা একজনে [illegible]

৭ প্ৰঃ/ পৰিচালনাৰ স্তৰ বুলিলে কি বুজা? পৰিচালনাৰ বিভিন্ন স্তৰ সমূহ কিকি?

⇒ পৰিচালনাৰ স্তৰ হৈছে প্ৰত্যেক সংগঠনত বহু সংখ্যক ব্যক্তিৰে গঠিত আৰু তেওঁলোকে বিভিন্ন দায়িত্ব সম্পাদন কৰিবলৈ বিভিন্ন অৱস্থানৰ সংস্থাপিত দায়িত্ব ব্যক্তিসকলৈ আৱশ্যকীয় কতৃত্ব প্ৰদান কৰা। সংগঠনৰ বিভি[ন্ন] অৱস্থানৰ নিয়োগকৰ্তা বা কৰ্মচাৰীক প্ৰদান কৰা আৰু দায়িত্ব প্ৰদান স্থাপিত উদ্দেশ্যে আৰু অধিন সম্পৰ্কৰ সৃষ্টি কৰা এক স্তৰক পৰিচালনাৰ স্তৰ বুলি ~~সমূহ~~ কোৱা হয়।

পৰিচালনাৰ স্তৰ সমূহ হ'ল:—

(i) শীৰ্ষ পৰিচালনা:- শীৰ্ষ পৰিচালনাৰ আটাইতকৈ শ্ৰেষ্ঠ আৰু কাৰ্যবাহী সকলৰ গঠিত সংগঠনৰ সৰ্বোচ্চ কতৃত্ব প্ৰদানৰ এক স্তৰ। সংগঠনৰ শীৰ্ষ স্তৰে ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্য নিৰ্ধাৰিত কৰে আৰু কাম-কাজসমূহ সকলোৱে সম্মতিৰে সম্পাদন কৰে। সংগঠনৰ পৰিচালনাক সংখ্যা হিচাপে শীৰ্ষ পৰিচালনা গঠিত হয়।

(ii) ~~নিম্ন~~ মধ্যম স্তৰৰ পৰিচালনা:- মধ্যম স্তৰৰ পৰিচালনা হৈছে শীৰ্ষ-পৰিচালনাৰ আচনি কাৰ্যনীতি কাৰ্যকৰী হৈছে জড়িত পৰিচালনা। বিভাগীয় মুৰব্বীৰ লগতে আন কাৰ্য বাহী সকলৰে মধ্যম স্তৰৰ পৰিচালনা গঠিত কৰা হয়। মধ্যম স্তৰৰ

৩৪:- শীৰ্ষ স্তৰৰ পৰিচালনাৰ দুটা কাৰ্য উল্লেখ কৰা।

⇒ শীৰ্ষ স্তৰৰ পৰিচালনাৰ দুটা কাৰ্য উল্লেখ কৰা হ'ল:-

(i) উৎপাদিত হ'বলৈ বিচৰা সংগঠনৰ উদ্দেশ্য-বলী নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা।

(ii) আচনি আৰু কাৰ্য-নীতি ৰূপায়ন কৰিবলৈ সাংগঠনিক গঠন প্ৰতিষ্ঠা কৰা।

২৪:- পৰিচালনাৰ উদ্দেশ্য বোৰ ব্যাখ্যা কৰা যি কোনো পাঁচ (5) টা।

⇒ পৰিচালনাৰ 5 টা উদ্দেশ্য হ'ল:-

(i) সাংগঠনিক উদ্দেশ্য:- পৰিচালনাৰ সাংগঠ-নিক উদ্দেশ্য সংগঠনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত অংশীদাৰ~~সকলৰ~~ কাম, ভাবী, গ্ৰাহক, সকলোবোৰে স্বাৰ্থকাৰীৰ, স্বাৰ্থবিবেচনা, কৰা সকলো উদ্দেশ্যক বুজায়।

(ii) সামাজিক উদ্দেশ্য:- পৰিচালনাৰ সামাজিক উদ্দেশ্যই সমাজৰ বাবে উপকাৰৰ সৃষ্টি কৰাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰে। ব্যৱসায়ে সমাজত দুষ্প্ৰাপ্য সম্পদ ব্যৱহাৰ কৰে যাতে এই উদ্দেশ্যবোৰ সমাজৰ উপকাৰৰ অৰ্থে লাগে ~~সামাজিক~~ অৰ্থনৈতিক উদ্দেশ্য।

Scanned with CamScanner

উদ্দেশ্য সমূহ বাস্তৱত ৰূপায়ন কৰাত দায়বদ্ধ হয় । 7

(iii) নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনা :- নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনা হৈছে ই তত্ত্বাৱধায়ক তত্ত্বাৱধায়ক দলপতি নিয়ন্ত্ৰক -ৰ পৰিচালনাই দায়িত্ব প্ৰৱণ ব্যক্তিসকলক লৈ গঠিত যি সকলে কৰ্মী বাহিনীৰ প্ৰচেষ্টা পুন-প্ৰমাণ নিৰীক্ষণ পুন-পৰীক্ষাকৈ কৰে তাকে নিম্ন স্তৰৰ পৰিচালনা বোলে ।

v.v.i

6 Q:- নিৰ্দেশৰ একতাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখা

=> নিৰ্দেশৰ একতাই একে উদ্দেশ্যলৈ কৰা কাৰ্যৰ সমষ্টিৰ বাবে এটাই পৰিকল্পনা কৰা হয় আৰু সেই পৰিকল্পনা এজনে মুৰব্বীৰ দ্বাৰা কৰা উচিত । সদস্যৰ উদ্দেশ্যৰ সকলো কাম কাজ এজন মুৰব্বীৰ নিৰ্দেশত পৰিচালিত হ'ব লাগে । তাকেই নিৰ্দেশৰ একতা বুলা হয় ।

(iii) ব্যক্তিগত উদ্দেশ্য:- ব্যক্তিগত উদ্দেশ্যই সংগঠনৰ কৰ্মচাৰী সকলৰ ব্যক্তিগত, [illegible] প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ হৈছে অন্যতম উদ্দেশ্য -ক বুজায়। সংগঠনৰ বিভিন্ন ব্যক্তিয়ে ভিন্ন অভিজ্ঞতা আৰু উদ্দেশ্যৰ সমাহীত এক গঠন।

Q7:- আধুনিক ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানবোৰত লক্ষ্য কৰা পৰিচালনাৰ স্তৰ বোৰৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

আধুনিক ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানবোৰত লক্ষ্য কৰা পৰিচালনাৰ স্তৰবোৰ হ'ল:-

=> (i) শীৰ্ষ স্তৰৰ পৰিচালনা:- শীৰ্ষ স্তৰৰ পৰিচালনা সংগঠনৰ আটাইতকৈ ওপৰৰ কাৰ্য্য বাহি সকলোতে শক্তি হৈ সংগঠনৰ সৰ্বোচ্চ কৰ্তৃত্ব বহন কৰা পৰিচালনা -ৰ স্তৰ। এই স্তৰৰ পৰিচালনাই ব্যৱসায় -ৰ সামগ্ৰীক উদ্দেশ্য সমূহ নিৰ্দ্ধাৰিত কৰে আৰু কাম কাজ সমূহ সুচল ৰূপে পৰিচা -লনা কৰে।

(ii) মধ্যম স্তৰৰ পৰিচালনা:- মধ্যম পৰিচালনা হৈছে শীৰ্ষ পৰিচালনাৰ আঁচনি আৰু কাৰ্যনীতিৰ কাৰ্যায়ন হৈছে [illegible], মধ্যম স্তৰৰ পৰিচালনাই শীৰ্ষ স্তৰ